

ДІЯ І

Глухий закуток монастирського саду. Камінний мур у заростях малини, у здичавілих нетрях бузини. Час надвечірній. Статуї святих біля стіни старого храму. Фрагмент високих риштувань і сходи, що ведуть на риштування — кудись туди, аж під готичний дах.

У центрі проста дерев'яна лава, на ній сидить похилений Старий. З'являються, як тіні, два Ченці, один із фоліантом під пахвою. Але ми будемо звати їх монахами, «чернець»-бо слово чорне і сумне, «монах» — товсте і значно веселіше.

ПЕРШИЙ МОНАХ

Іди сюди. Тут затишок, дерева.
То, може, хоч тепер дограємо ту гру.

(Виймає шахи з тайничка оправи і, озирнувшись, відновлює позицію)

Тут був король. А тут ось королева.
Був хід конем. Я взяв твою туру.
Твій хід. Ходи.

ДРУГИЙ МОНАХ

(живнувши на Старого)

А той нас не угледить?
Чого він там сидить, насумрився, — дріма?
Абату донесе, абат нас не погладить.

ПЕРШИЙ МОНАХ

Та він такий, що вже його нема.
Держись, ходжу. Ти що, мене кусати?

ДРУГИЙ МОНАХ

А ти ж як думав? Без ніяких фор.

ПЕРШИЙ МОНАХ

Його привіз синьйор, такий носатий.
І заплатив. Нещедрий був синьйор.
За догляд, за тапчан, за монастирську юшку.
За місце у землі, бо він йому земляк.
Ну, прийняли. Дали якусь рядюжку.
То він тут сів у затінку й заляк.

ДРУГИЙ МОНАХ

Ото не пощастило чоловіку...
А що ж ти тут слона не захистив?

ПЕРШИЙ МОНАХ

Та бий вже, бий.

ДРУГИЙ МОНАХ

Щоб так на схилку віку
із милості попасти в монастир!

ПЕРШИЙ МОНАХ

Шах королю. Рятуй свою корону.
В Парижі траур, при дворі гризня.
Король умер. І, звісно, хто при ньому
був на коні, — посипались з коня.

ДРУГИЙ МОНАХ

То, може, це хтось із вельможних?

Може,

(притишив голос)

це сам шу-шу тепер в такій нужді?

ПЕРШИЙ МОНАХ

Та ні, він щось не схожий на вельможу.
А втім, хто зна, який він був тоді?

ДРУГИЙ МОНАХ

(про всяк випадок голосно)

Новий король, є чутка, справедливий!
Новий король є втілення чеснот!

ПЕРШИЙ МОНАХ

Не говори до яблуні й до сливи.
Чого боїшся, ти ж не гугенот.

ДРУГИЙ МОНАХ

А чи не вухо підслав душпастир?
Щось той старий і вчора тут різбив.

ПЕРШИЙ МОНАХ

Мабуть, в миру був непоганий майстер.
Це ж він мені ці шахи і зробив.

Диви, яка робота філігранна!
Які бундючні й пишні королі!
А пішаки — то вбитий, то поранений.
А кінь, ну й кінь! — без вершника в сідлі.

(Підносить до очей малесенькі фігурки)

А королева — страшно взять за талію!

ДРУГИЙ МОНАХ

Ти що їх держиш, наче комарів?

ПЕРШИЙ МОНАХ

Так розтерзали бідну ту Італію.
Все ділять, ділять...

ДРУГИЙ МОНАХ

Тихше, ти здурів?

ПЕРШИЙ МОНАХ

Все в барабани луплять на вербовку.
Їм люди що? Курчата для шулік.

ДРУГИЙ МОНАХ

Мовчи, дивись, бо за таку розмовку
щоб хто тебе за ґрати не упік.

ПЕРШИЙ МОНАХ

Я хіба що, я навпаки. Я зроду.
Я мислі зав'язав на три вузли.
Я просто так, глас Божий — глас народу.
При тому королі то й зв'язаних везли.

ДРУГИЙ МОНАХ

Мовчи.

ПЕРШИЙ МОНАХ

Мовчу. Що я сказав такого?
Ти що, не чув подібних таємниць?

ДРУГИЙ МОНАХ

Франциск Ассизький промовляв до птиць.
І до вовків. А більше ні до кого.

Посутеніло. Пролетів кажан. Монах зіщулився, провів
його очима.

А інший, яблуко зірвавши над собою, ще надзелень, із хрус-
котом гризнув.

ПЕРШИЙ МОНАХ

Ух, кисле!

ДРУГИЙ МОНАХ

Певно, те було солодше.

ПЕРШИЙ МОНАХ

А скільки раз Адам його вкусив?